



בנק אגוד בע"מ

**דוח מפורט על סיכונים –
גילוי לפי נדבך 3
ומידע נוסף על סיכונים
ליום 31 במרס 2019**



בנק אגוד
UNION BANK

	תוכן עניינים
4	רקע
4	עיקרון הגילוי
4	מסגרת הוראות רגולטוריות
5	מידע צופה פני העתיד
6	תחולת היישום
7	יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
9	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים
12	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
13	הרכב ההון
13	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
18	הלימות ההון
19	יחס המינוף
19	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
19	יחס המינוף (LR2)
21	סיכון אשראי
21	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
22	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
23	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
23	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
23	שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)
26	סיכון אשראי של צד נגדי
26	גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
26	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
26	הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
27	סיכון שוק
27	ניהול סיכון השוק (MRA)
27	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)
28	סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
28	סיכון מניות
29	סיכון נזילות
29	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
29	ניהול סיכון הנזילות
30	סיכון תפעולי
30	ניהול הסיכונים התפעוליים
30	מערכות המידע והמחשוב של הבנק
31	ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע
31	המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום
32	סיכונים אחרים
32	סיכון ציוד
32	סיכון משפטי
32	סיכון מוניטין
33	סיכון אסטרטגי
33	סיכון סביבתי
34	תגמול

רשימת טבלאות

7	טבלה 1: יחסים פיקוחיים עיקריים
12	טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים
14	טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
19	טבלה 4: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
19	טבלה 5: יחס המינוף
22	טבלה 6: איכות האשראי של חשיפות אשראי
23	טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי
24	טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון
26	טבלה 9: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית
26	טבלה 10: הקצאת הון בגין התאמת שערות לסיכון אשראי (CVA)
27	טבלה 11: סיכון שוק בגישה סטנדרטית
29	טבלה 12: יחס כיסוי הנזילות

בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן "הבנק") נוסד בשנת 1951. הבנק הוא תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981. מניות הבנק רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

לבנק 35 סניפים הפזורים ברחבי הארץ (הכוללים מרכז לבנקאות פרטית). הבנק מספק ללקוחותיו מגוון שרותי בנקאות. בהתאם לנתונים שפורסמו בדוחות כספיים מאוחדים של כלל הבנקים בישראל ליום 31 במרס 2019, הבנק הוא השישי בגודלו במערכת הבנקאית בישראל.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" וכן באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019, בהקשר של השלכות הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק ובעניין התקשרותם מיום 27 בנובמבר 2017 עם בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי"), החלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018, לפיה הודיע על התנגדותו לאישור המיזוג הנזכר לעיל, הודעת בעלי השליטה מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. כן ראה החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 בעקבותיה הצטרף הבנק לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. נכון למועד הדוחות הערר נמצא בשלב העיון במסמכים המצויים בתיק המיזוג שברשות התחרות ולאחר השלמתו עתיד להתקיים שלב הראיות. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

לפירוט נוסף בדבר ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ובדבר התחייבות קבוצת אליהו ביחס להענות הנאמנים מטעמה בחיוב להצעת רכש כאמור לעיל ככל שתפורסם ראה באור 32.א. בדוחות הכספיים לשנת 2018.

עיקרון הגילוי

הדוח המפורט על הסיכונים כולל מידע כמותי מפורט ומידע איכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם. הדוח כולל דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל, כפי המפורט בנדבך 3 להוראות (להלן: "נדבך 3"), ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (להלן: "FSF") ודרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות משימה לשיפור הגילוי (להלן: "EDTF") שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (להלן: "FSB") לשיפור הגילוי על הסיכונים בתאגידים בנקאיים. בנוסף, במסגרת הגילוי נכללו דרישות גילוי נוספות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

מסגרת הוראות רגולטוריות

הבנק מפוקח על ידי המפקח על הבנקים, אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון של הבנק. החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות המדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות באזל 3 (להלן: "באזל 3"), כפי שפורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות באזל 3 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים אשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
 - נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון זילות, סיכונים סליקה ועוד) ובמקביל קיים תהליך סקירה המבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים (SREP).
 - נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.
- בנוסף, הבנק מיישם בדוח זה דרישות גילוי המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי צוות EDTF ודרישות נוספות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים.

מידע צופה פני העתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח על הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות ההיסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הוודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ושינויים ספציפיים שיפורטו להלן.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "צפי", "אמור", "חזוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. השימוש בביטויים צופי עתיד אלו, כרוך בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהוא מבוסס על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים לא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי. המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר על תחזיות לעתיד בנושאים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ועל תוכנית העבודה ותקציב הבנק לשנת 2017. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הנכלל בדוחות אלה, לרבות בגין השפעת נסיבות או אירועים שיקרו לאחר פרסום הדוחות על מידע כאמור.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019, בהקשר של השלכות הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק ובעניין התקשרותם מיום 27 בנובמבר 2017 עם בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי"), החלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018 לפיה הודיע על התנגדותו לאישור המיזוג הנזכר לעיל, הודעת בעלי השליטה מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. כן ראה החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 בעקבותיה הצטרף הבנק לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. נכון למועד הדוחות הערר נמצא בשלב העיון במסמכים המצויים בתיק המיזוג שברשות התחרות ולאחר השלמתו עתיד להתקיים שלב הראיות. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

בנק אגוד לישראל בע"מ אינו מחזיק בחברות בנות בנקאיות, לאור זאת הדרישות של הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות באזל 3, מיושמות ברמה מאוחדת בלבד.

ככלל, דרישות ההון של הבנק מבוססות על הדוחות הכספיים המאוחדים שלו, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

על פי כללי החשבונאות המקובלים, חברות בנות הנשלטות במישרין או בעקיפין על-ידי הבנק מאוחדות בדוחות הכספיים, בעוד שלמטרות פיקוח על הון, חלים לעתים כללי איחוד שונים. יחד עם זאת, ליום 31 בדצמבר 2018 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה.

לפרטים נוספים בדבר חברות מוחזקות עיקריות של הבנק ראה באור 14 בדוחות הכספיים לשנת 2018 ומידע נוסף בפרק על ממשל תאגידי.

יצוין, כי מתכונת הגילוי של דוח זה הותאמה לדרישות הוראות הדיווח לציבור 651 – "דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים", כפי שעודכנו בינואר 2018, אשר השלב האחרון ביישומה בא לידי ביטוי בדוחות הכספיים לשנת 2018, ובפרט עדכון מבנה הדוח והגילוי הכמותי, כפי הנדרש בהוראה.

יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

גילוי על פי נדבך 3

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה 1: יחסים פיקוחיים עיקריים

	ה	ד	ג	ב	א	
	31.3.2018	30.6.2018	30.9.2018	31.12.2018	31.3.2019	
	במיליוני ש"ח					
1	2,592	2,591	2,637	2,621	2,718	הון עצמי רוברד 1 ¹
א1	2,513	2,517	2,569	2,482	2,588	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
2	2,592	2,591	2,637	2,621	2,718	הון רוברד 1 ¹
א2	2,513	2,517	2,569	2,482	2,588	הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
3	3,738	3,734	3,669	3,551	3,648	הון כולל ¹
א3	3,266	3,271	3,350	3,264	3,372	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
4	26,008	26,119	26,113	24,636	24,518	נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח) סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
						יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים
5	9.97%	9.92%	10.10%	10.64%	11.09%	יחס הון עצמי רוברד 1
א5	9.66%	9.64%	9.84%	10.08%	10.56%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
6	9.97%	9.92%	10.10%	10.64%	11.09%	יחס הון רוברד 1
א6	9.66%	9.64%	9.84%	10.08%	10.56%	יחס הון רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
7	14.37%	14.30%	14.05%	14.41%	14.88%	יחס הון כולל
א7	12.56%	12.52%	12.83%	13.25%	13.75%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר
א11	9.36%	9.35%	9.35%	9.38%	9.38%	יחס הון עצמי רוברד 1 הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ²
א12	0.61%	0.57%	0.75%	1.26%	1.71%	יחס הון עצמי רוברד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים
						יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים
13	44,782	45,374	45,341	44,157	43,004	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	5.79%	5.71%	5.82%	5.94%	6.32%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	5.61%	5.55%	5.67%	5.66%	6.02%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
						יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים
15	11,472	12,086	11,400	11,066	10,197	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
16	8,667	8,779	8,782	8,807	8,309	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
17	132%	138%	130%	126%	123%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים) ³

1. נתונים אלו כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מיום ה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית התייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
2. דרישות יחס הון עצמי רוברד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5% חלות מיום 1 בינואר 2015. כמו כן, החל מיום 1 בינואר 2015 חלות דרישת הון נוספות בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
3. יחס כיסוי הנזילות מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

גילוי על פי EDTF

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים נזילות, סיכונים תפעוליים ובכללם סיכונים משפטיים, סיכונים ציות וכן סיכונים מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק מכוונת לעמידה ביעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו, כל אלו, תוך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ובקרתם. מדיניות ניהול הסיכונים מסייעת לבנק לממש את יעדיו אלה, תוך הגדרת סוגי הסיכונים והיקפם, ועמידה בתיאבון וסיבולת הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון. לצורך זה מופעלות מערכות דיווח ומנגנוני פיקוח ובקרה מתאימים.

לפירוט אודות מטרות ומדיניות ניהול הסיכונים בסיכונים השונים, ראה פרקים סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון מניות.

הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק

גילוי על פי EDTF

תהליכי ניהול הסיכונים והלימות ההון בבנק מוסדרים ומפוקחים באמצעות הדירקטוריון וועדותיו, מנכ"ל הבנק וההנהלה, ועדות ההנהלה, האגפים העסקיים יוצרי הסיכון, אגף בקרות וניהול סיכונים, אגף כספים, האגף לייעוץ משפטי, אגף משאבים והביקורת הפנימית.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים

לתרשים המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בבנק ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לעניין אופן יישום הממשל התאגידי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לעניין גישת הבנק לניהול סיכונים, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לעניין תרבות ניהול הסיכונים המיושמת בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

הסיכונים המובילים והמתפתחים מהותיים

פעילותו העסקית של הבנק כרוכה כאמור בסיכונים: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים (לרבות סיכוני IT, סייבר ואבטחת מידע, סיכונים משפטיים וסיכוני ציות), וכן סיכוני מוניטין וסיכונים אסטרטגיים. בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים בבנק מבוצע כאמור מעקב הדוק אחר כלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק, כמפורט במסמך זה.

בנוסף הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלים או עשויים להשפיע על הבנק ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים.

להלן יפורטו סיכונים פרטניים מהותיים שהינם סיכונים מובילים ומתפתחים אשר הבנק מזהה ונערך לניטורם, הפחתתם וניהולם:

- ביום 30 ביולי 2017 התקבל בבנק מכתב מבעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק. לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 30 ביולי 2017 (אסמכתא מס': 2017-01-078216), המובא על דרך הפניה.

בהמשך למכתב זה, התקבלה בבנק ביום 27 בנובמבר 2017 הודעה מטעם המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, לפיה התקשרו באותו יום בהסכם עם בנק מזרחי במסגרתו התחייבו להיענות להצעת רכש חליפין מלאה לרכישת מניות הבנק שיפרסם בנק מזרחי לכל בעלי המניות בבנק, בכפוף לתנאים מתלים שנקבעו לפרסום הצעת הרכש ולהשלמתה, ובכללם אישורים רגולטוריים. אם לא ניתן יהיה להשלים את העסקה נשוא ההסכם במתווה של הצעת רכש, יפעלו בנק מזרחי ובעלי השליטה בבנק לביצוע העסקה בדרך של מיזוג סטטוטורי. לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 28 בנובמבר, 2017 (אסמכתא: 2017-01-110619), המובא על דרך הפניה.

בד בבד עם הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק כמפורט לעיל, נמסר לבנק ביום 27 בנובמבר 2017 מכתב המופנה לבנק מזרחי בחתימת שלמה אליהו אחזקות בע"מ ואליהו חברה לבטוח בע"מ (להלן "קבוצת אליהו"), לפיו בין היתר, התחייבה קבוצת אליהו כי אם וככל שבתוך שבעה (7) חודשים מיום 27 בנובמבר 2017 (או מועד מאוחר יותר כפי שיוסכם בין הצדדים להסכם המכר) תפורסם לבעלי המניות של הבנק הצעת הרכש ו/או ככל שלאחר חלוף התקופה האמורה יפורסם מפרט חדש ו/או מתוקן להצעת הרכש, אזי במקרה כזה קבוצת אליהו מורה בזאת לנאמן המחזיק במניות קבוצת אליהו בבנק ("מניות קבוצת אליהו בבנק אגוד"), ושהינו נכון להיום, פרופסור אמיר ברנע, להיענות בחיוב להצעת הרכש.

לעניין הארכת התקופה הכוללת למכירת אמצעי השליטה בבנק שניתנה לה"ה שלמה וחייה אליהו בהתאם להודעת בא כוחם לבנק מיום 3 באוקטובר 2017, ראה דיווח מידי של הבנק מיום 3 באוקטובר 2017 (אסמכתא 2017-01-087793).

ככל שלא ניתן יהיה להשלים את העסקה במתווה של הצעת רכש, העסקה תתבצע על דרך של מיזוג סטטוטורי (להלן "העסקה החלופית"), כאשר הבנק יהיה "חברת היעד" ובנק מזרחי יהיה "החברה הקולטת", וזאת בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בבנק ובבנק מזרחי. ככל שהעסקה החלופית תהא טעונה אישור באסיפה הכללית של הבנק, מתחייבת קבוצת אליהו לתמוך ולהפעיל את כח ההצבעה שלה באסיפה הכללית של הבנק לתמיכה בעסקת המיזוג כאמור, והיא מורה בזאת כך לנאמן, ככל שנדרש, למעט ככל שהצבעתה כאמור אסורה מכח הוראה של רשות רגולטורית (כאשר הובהר, שכיום קבוצת אליהו אינה רשאית להשתתף באסיפות הכלליות של הבנק או לעשות שימוש כלשהו בזכויות ההצבעה או בזכויות אחרות המוקנות מכח החזקותיה).

לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 28 בנובמבר, 2017 (אסמכתא: 2017-01-110619), המובא על דרך הפניה.

ביום 30 במאי 2018 התקבלה בבנק החלטת מ"מ הממונה על התחרות לפיה הוא מודיע על התנגדותו לאישור המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי. עוד מציינת ההודעה, כי החלטה זו נתונה לערר בפני בית הדין לתחרות, בהתאם להוראות חוק התחרות, התשמ"ח-1988. ביום 25 ביוני 2018 התקבלה בבנק הודעה מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, בעניין ניהול מגעים מתקדמים להארכת תוקפו של ההסכם עם בנק מזרחי ועל כוונתם להגיש ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 25 ביוני 2018 (אסמכתא מס': 2018-01-055647), המובא על דרך הפניה. ביום 5 באוגוסט 2018 התקבלה בבנק הודעה מטעם בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק, לפיה התקשרו בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017, הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת הממונה על התחרות. בכלל זה האריכו הצדדים את המועד שנקבע לקיום התנאים המתלים לפרסום הצעת הרכש על פי ההסכם, כך שיחול בחלוף 12 חודשים ממועד החתימה על התוספת (להלן: "המועד הקובע המוארך"). היה ועד למועד הקובע המוארך, יינתן פסק דין לפיו הערר נדחה או היה ולא יינתן פסק דין בערר עד למועד הקובע המוארך מכל סיבה, יבוטל ההסכם (אלא אם הסיכמו הצדדים בכתב לדחות איזה מן המועדים).

ביום 6 באוגוסט 2018 קיבל דירקטוריון הבנק החלטה לפיה מאחר והוא סבור כי חלופה אסטרטגית של מיזוג הבנק עם בנק אחר היא חלופה העולה בקנה אחד עם טובת הבנק ונוכח השלכות החלטת מ"מ הממונה על התחרות על אפשרויות מיזוג הבנק בעתיד, הבנק יצטרף לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי על החלטת הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. בהתאם, הצטרף הבנק בחודש ספטמבר 2018 לערר שהוגש על-ידי בעלי השליטה על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. נכון למועד הדוחות הערר נמצא בשלב העיון במסמכים המצויים בתיק המיזוג שברשות התחרות ולאחר השלמתו עתיד להתקיים שלב הראיות. (לפרטים נוספים ר' דוח מידי של הבנק מיום 5 באוגוסט 2018 (אסמכתא מס': 2018-01-073461) ודוח מידי של הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 (אסמכתא: 2018-01-073914) המובאים על דרך הפניה, וכן ראה באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 במרס 2019. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם. לפירוט נוסף בדבר ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ובדבר התחייבות קבוצת אליהו ביחס להענות הנאמנים מטעמה בחיוב להצעת רכש כאמור לעיל ככל שתפורסם ראה באור 32.א. בדוחות הכספיים לשנת 2018.

על רקע האמור לעיל, ונוכח חוסר הודאות בו פועל הבנק, פחתה רמת הוודאות הנוגעת להתממשות התכנית האסטרטגית של הבנק, ובהתאמה, עלה הסיכון האסטרטגי (העליה נרשמה במהלך 2018). בהתאם לכך, הותאמה תוכנית העבודה של הבנק לתוכנית האסטרטגית ולתקופת אי הוודאות בה מצוי הבנק. יצוין כי קיים סכסוך עבודה עם ועדי העובדים בבנק על רקע כוונת בעלי השליטה למכור את החזקותיהם בבנק. לפירוט נוסף ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח הדירקטוריון וההנהלה. הבנק מיישם תהליכים שמטרתם התמודדות עם הסיכונים וצמצום במידת האפשר, לרבות צעדים בתחום משאבי האנוש, הידוק בקורות במוקדי סיכון רלוונטיים לתקופה, ודחיית טיפול במשימות ארוכות טווח ועתירות משאבים, וזאת עד להתבהרות מצב הדברים. במסגרת מאמצי הבנק לצמצם את הסיכונים, ביום 29 בנובמבר 2018 אישר דירקטוריון הבנק עקרונות לתכנית פעולה להתייעלות שמטרתיה הן, בין היתר, להגדיל את יחסי ההון של הבנק, כך שבמהלך שנת 2019 יחס הלימות ההון הראשוני של הבנק לא ירד מרמה של 10.3%, תוך שמירת יציבות הרווחיות והתשואה. כחלק מתהליכי ההתייעלות אישר דירקטוריון הבנק ביום 31 בדצמבר 2018 תכנית פרישה מרצון ובמסגרתה צפויים לפרוש להערכת הנהלת הבנק כ-70 עובדים בשנים 2019-2020 (מועד הפרישה יקבע ע"י הבנק). ביום 17 בינואר 2019 התקבל אישור הפיקוח להקלה בגין תוכנית זו. יצוין כי חלק מרכיבי תוכנית ההתייעלות כבר בוצעו.

לפרטים נוספים בעניין תוכנית ההתייעלות ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוחות הכספיים לשנת 2018. וכן באור 8 "הלימות ההון" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019. הנהלת הבנק והדירקטוריון מקיימים מעקב ופיקוח הדוקים על התפתחות הסיכונים ויישום צעדי ההפחתה שנקבעו. הבנק ימשיך לעקוב ולבחון את הצעדים הנדרשים נוכח אי הוודאות.

- הפעילות בבנק נשענת במידה רבה על מערכות מידע ומחשוב המותאמות לצרכיו. פעילות טכנולוגיית המידע מאופיינת, בין היתר, בתהליכים חוצי ארגון, תוך השפעה משמעותית על התנהלות הבנק. לבנק התקשרות מהותית רבת שנים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול עיקריים מבנק לאומי לישראל בע"מ. הסכם המחשוב והתפעול הנוכחי נחתם לתקופה של 10 שנים אשר הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. ממועד זה החלה תקופה של שלוש שנים המוגדרת כ"פרוייקט סיום ההתקשרות".

עם התקרבות מועד סיום תקופת ההתקשרות עם בנק לאומי, הבנק החל מסוף 2016 בבחינת האפשרויות העומדות בפניו. עם זאת, ההתקדמות לשלב של כניסה להתחייבויות מול הספקים הושתתה עד לאחר הסרת חוסר הוודאות הנובע מהודעת בעלי השליטה על התקשרותם עם בנק מזרחי. לאור התמשכותו של מצב אי הוודאות והעיכוב בלוחות הזמנים של פרויקט החלפת מערכות המחשוב של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק ביום ה-29 במרס 2018 את הצעת בנק לאומי שהתקבלה בבנק באותו מועד, שעיקריה הן כי על רקע העסקה של בעלי השליטה יסכים בנק לאומי לדחות את תום תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים (קרי עד ל-30 ביוני 2021).

נוכח התמשכות אי הודאות הנגזרת מהחלטת מ"מ הממונה על התחרות בקשר עם העסקה בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ומהערר התלוי ועומד על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, ועל מנת להבטיח המשכיות קבלת שירותים ביחס למערכות הליבה של הבנק, מחד גיסא, והערכות לביצוע של פרויקט החלפת מערכות מחשוב אם הבנק יותר בנק עצמאי מאידך גיסא, ובהתחשב בלוחות הזמנים להסבת מערכות ליבה שעשויה לארוך מספר שנים, הבנק ממשיך בתהליך בחינת, עדכון וטיוב ההצעות שקיבל מספקים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול כאמור לעיל, תוך הסתייעות בשירותי ייעוץ חיצוניים, ובפיקוח הועדה הדירקטוריונית הייעודית לנושא. זאת, במקביל לבחינת אפשרויות לפתרון זמני להמשך קבלת שירותי מחשוב, שעשוי להידרש לתקופת ביניים מוגבלת עד להשלמת החלפת המערכות וקבלת שירותי מחשוב ותפעול מספק חדש. בהתחשב בתשומות שתדרשנה לביצוע פרויקט החלפת מערכות מחשוב, ככל שהבנק יותר בנק עצמאי, ולקבלת שירותי מחשוב לתקופת הביניים ועד להחלפת מערכות המחשוב של הבנק, צפויה עליה בעלויות המחשוב של הבנק שעוצמתה תלויה בפתרון שיגובש, תוך אפשרות לעלייה נוספת בסיכון טכנולוגיות המידע ובסיכון האסטרטגי.

- איומי הסייבר אליהם חשופים מוסדות פיננסיים בעולם ובישראל מתגברים באופן תמידי. זהו הסיכון הלא פיננסי המהותי ביותר אליו חשופים הבנקים. תקיפת סייבר על מערכות IT ואתרי הבנק, עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות, לגרום עיכוב במתן שירות, לגרום לגניבת נתוני הלקוחות, כמו גם לפגיעה אפשרית בהם ופגיעה במוניטין הבנק ולייצר חשיפות משפטיות. איומי הסייבר מתאפיינים, בין היתר, בהתפתחות שוטפת, בתחום ובמורכבות של ההתקפות על מערכות מחשוב, בהעצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי בזיהוי התקפות אלו והגורמים המבצעים את התקפות. בשנים האחרונות חל גידול במספר ובעוצמת ניסיונות תקיפה מסוגים שונים, ובכלל זה התקפות סייבר על מערכות מידע של ארגונים עסקיים, ארגונים פיננסיים ואחרים, שנועדו להשיג גישה לא מורשית למערכות ממוחשבות על מנת לבצע שימוש שלא כדין בנכסים או במידע רגיש, חבלה במידע או שיבושים בפעילות ועוד. יצוין כי לאחרונה בוצע בבנק שינוי ארגוני במסגרתו הוכפפה פעילות הסייבר בקו הראשון למערך מערכות המידע, במקביל לחיזוק מערך ההגנה בקו השני.

- במסגרת תהליכי ניהול הסיכון ההתנהגותי (conduct risk), הבנק מנהל את עסקיו תוך הקפדה על דרישות הדין וערכי ההגיונות, בין היתר במסגרת התנהלותו היומיומית מול לקוחותיו ובכלל זה תוך בחינת התאמת ההצעות הניתנות להם לצרכיהם.

- במסגרת טיפולו השוטף בסיכונים הציות, נוקט הבנק בצעדים למזעור סיכונים חוצי גבולות וסיכונים הנובעים מחקיקת ה-FATCA בפעילותו מול לקוחותיו בעלי תושבות מס זרה, לרבות סיכונים הנובעים מאי-ציות לחוקי המס בישראל.

- במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק נקבעו יעדים אסטרטגיים ארוכי טווח לצורך שיפור הרווחיות והתשואה, לרבות שיפור ביעילות התפעולית לצד הקטנת ריכוזיות הלווים, והסטה של נכסי סיכון מהאשראי העסקי לאשראי ללקוחות קמעונאיים. תחום הקמעונאות הוגדר כמנוע הצמיחה המרכזי לשנים הקרובות, ובכלל זה מתן אשראי ללקוחות כל הבנקים, אשר מטופל במרכז הלוואות ייעודי שהוקם לצורך כך. לאחרונה קיימות יוזמות רגולטוריות בתחום האשראי הצרכני אשר עלולות להשפיע על מידת יישום היעדים ארוכי הטווח של הבנק. בפרט, שיפור היכולות הנובעות משימוש במאגר נתוני אשראי, המאפשר לכל גוף לקבל מידע אגרטיבי על כל לקוח במערכת הבנקאית, ומ-API Open, המאפשר לנתני שירות להתחבר למערכות הבנק ולשלוף מידע עדכני בזמן אמת על הלקוח, אשר צפויים להגביר את התחרות בקרב הלקוחות הקמעונאיים, ובכלל זה מול גופים חוץ בנקאיים. בנוסף, המשך סביבת הריבית הנמוכה משפיעה על יכולת שיפור הרווחיות והתשואה בטווח הקצר.

חלק מהמידע המפורט לעיל בקשר לסיכונים המובילים והמתפתחים שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות ובעיקר התפתחויות המשבר הפיננסי העולמי ואי הודאות הכרוכה בהשלכותיו, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, התנהגות המתחרים ועוד. כמו כן, ראה פרק "התפתחויות ושינויים מהותיים בבנק" בדוח דירקטוריון והנהלה.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

הטבלה להלן מספקת סקירה כללית על סך נכסי הסיכון המשוקללים (RWA) שיוצרים את המכנה של דרישות ההון מבוססות הסיכון. פירוט נוסף של נכסי הסיכון המשוקללים מוצג בחלק הבא – "הרכב ההון".

טבלה 2: סקירת נכסי סיכון משוקללים

	א	ב	ג
	נכסי סיכון משוקללים		
	31.3.2019	31.12.2018	31.3.2019
	במיליוני ש"ח		
1	21,160	21,214	2,724
סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית)			
6	143	186	18
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)			
10	65	75	10
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)			
20	407	458	52
סיכון שוק			
24	2,015	1,991	260
סיכון תפעולי			
25	728	712	94
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)			
27	24,518	24,636	3,158
סך הכל			
	א	ב	ג
	נכסי סיכון משוקללים		
	31.03.2018	31.12.2017	31.03.2018
	במיליוני ש"ח		
1	22,794	22,775	2,931
סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי) (CCR) (גישה סטנדרטית)			
6	140	124	18
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)			
10	57	57	7
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)			
20	451	571	58
סיכון שוק			
24	1,909	1,873	245
סיכון תפעולי			
25	657	662	84
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)			
27	26,008	26,062	3,343
סך הכל			

ביום 27 במרס, 2019 רכש הבנק פוליסת ביטוח בגין חשיפות אשראי לערביות שהבנק הוציא /יוציא בהתאם לחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974 ולהתחייבויות להוצאת ערביות כאמור ולערבויות ביצוע, הכל בקשר לפרויקטים אשר נחתמו ו/או יחתמו לגביהם הסכמים לליווי פיננסי עם הבנק מעת לעת (להן ביחד: "הערבויות"). הביטוח נעשה באמצעות חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (Captive) שהוקמה בחו"ל, ונרכש ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג בינלאומי גבוה ומבטח את הבנק למקרה בו יידרש הבנק לשלם בשל חילוט הערביות, הכל בהתאם לתנאי הפוליסה. הביטוח ניכנס לתוקפו ביום 31 במרס 2019. רכישת הביטוח נועדה, בעיקרה, להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערביות תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם לתנאים שנקבעו בהוראות הפיקוח על הבנקים. נכון ליום 31 במרס 2019 רכישת הביטוח הביאה לגידול בכ-0.2% ביחס הלימות ההון רוברד 1 של הבנק.

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רובד 1 (הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) ולהון רובד 2. נכון למועד הדיווח לא קיים הון רובד 1 נוסף.

הון עצמי רובד 1 כולל את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק ובניכוי התאמות פיקוחיות כנדרש בהוראות הפיקוח על הבנקים. ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA - Debt Value Adjustment). (סיכון אשראי עצמי - כאשר לבנק התחייבות כלפי הצד הנגד בעסקאות נגזרות פיננסיות, נדרש בהתאם להוראת תקן חשבונאי אמריקאי FAS 157, להביא לידי ביטוי בתחשיב השווי ההון של המכשיר הנגזר את ההסתברות לחדלות הפירעון של הבנק. התאמה זו מביאה למצב שההתחייבות כלפי הצד הנגדי קטנה בגובה ההתאמה של הסיכון).

הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים עם מנגנון ספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. סכום כתבי התחייבות נדחים העומדים בתנאי הכשירות של באזל 3 ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2 עומד על כ-518 מיליון ש"ח. לפי חברת מידרוג דירוג כתבי התחייבות הנדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים הוא A3.il (hyd). בנוסף, כולל הון רובד 2 מכשירי הון וכתבי ההתחייבות אשר אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל 3, אשר מופחתים בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם להוראות המעבר המאפיינים העיקריים של כתבי ההתחייבות הנדחים הינם – תקופת פירעונם לא תפחת מחמש שנים, הם מונפקים ללא בטוחות, הזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של נושים אחרים של הבנק, למעט נושים המחזיקים בהון רובד 1 ובמכשירי ההון ברובד 2. מסכומם המוכר כהון רובד 2, כאמור, יופחתו 20% בתחילת כל שנה מחמש השנים האחרונות לפני מועד פירעונם (כאשר במקרה של כתב התחייבות נדחה הנפרע לשיעורין, יש לבצע הפחתה כאמור, מכל שיעור).

נכון למועד הדיווח מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים עד לתקרה של 30% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013.

בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 (ההון הפיקוחי - הוראות מעבר).

ההון הכולל של הבנק הסתכם ביום 31 במרס 2019 ב-3,648 מיליון ש"ח לעומת 3,551 מיליון ש"ח בסוף שנת 2018. הגידול נובע בעיקר מעליה בקרן הון ניירות ערך זמינים למכירה (59 מיליון ש"ח) ורווח לתקופה (30 מיליון ש"ח).

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2018	ליום 31 במרס 2019	
סכומים		סכומים	סכומים	
שלא נוכו		שלא נוכו	שלא נוכו	
מההון		מההון	מההון	
הכפופים		הכפופים	הכפופים	
לטיפול		לטיפול	לטיפול	
הנדרש		הנדרש	הנדרש	
לפני אימוץ		לפני אימוץ	לפני אימוץ	
הוראה		הוראה	הוראה	
202		202	202	
בהתאם		בהתאם	בהתאם	
לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	לבאזל 3	יתרה
במיליוני ש"ח				
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1				הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
	952	952	952	
2				עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
	1,566	1,535	1,603	
3				רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
	(20)	28	41	
7				הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
	2,498	2,515	2,596	
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוח וניכויים				
11				מיסים נדחים לקבל שמימושם מבוסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (temporary differences)
	(3)	-	-	
15				רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
	(1)	(2)	(2)	
19				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
	-	-	-	

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי דבר 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2018	ליום 31 במרס 2019		
סכומים		סכומים	סכומים		
שלא נוכו		שלא נוכו	שלא נוכו		
מההון		מההון	מההון		
הכפופים		הכפופים	הכפופים		
לטיפול		לטיפול	לטיפול		
הנדרש		הנדרש	הנדרש		
לפני אימוץ		לפני אימוץ	לפני אימוץ		
הוראה		הוראה	הוראה		
202		202	202		
בהתאם		בהתאם	בהתאם		
לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	לבאזל 3	יתרה	יתרה
במיליוני ש"ח					
					20
				השקעות בהון של תאגידים	
				פיננסיים שאינם מאוחדים	
				בדוחות לציבור של התאגיד	
				הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד	
				הבנקאי עולה על 10% מהון	
				המניות הרגילות שהונפקו על ידי	
				התאגיד הפיננסי	
-	-	-	-		-
				מיסים נדחים לקבל שנוצרו	22
				כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר	
				סכומם עולה על 10% מהון	
				עצמי רובד 1	
-	(12)	-	-		(6)
				התאמות פיקוחיות וניכויים	25
				נוספים שנקבעו על ידי המפקח	
				על הבנקים	
-	139 ¹	-	79		130 ¹
				סך כל ההתאמות הפיקוחיות	27
				והניכויים בהון עצמי רובד 1	
-	123	-	77		122
				הון עצמי רובד 1	28
-	2,621	-	2,592		2,718
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
				הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים	36
-	-	-	-		-
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
				סך כל הניכויים להון רובד 1	43
				נוסף	
				הון רובד 1 נוסף	44
-	2,621	-	2,592		2,718
				הון רובד 1	45
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
				מכשירים שהונפקו על ידי	46
				התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים	
				בהון רובד 1) ופרמיה על	
				מכשירים אלו	
-	-	-	-		-
				מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על	47
				ידי התאגיד הכשירים להכללה	
				בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	
-	9	-	16		8
				מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על	48
				ידי חברות בת של התאגיד	
				הבנקאי למשקיעי צד ג'	
-	657	-	888		656

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי נדבך 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2018	ליום 31 במרס 2019	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	ליום 31 במרס 2018	ליום 31 במרס 2019	יתרה
במיליוני ש"ח				
מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2	139	-	377	138
הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס	264	-	242	266
הון רובד 2 לפני ניכויים	930	-	1,146	930
הון רובד 2: ניכויים				
סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2	-	-	-	-
הון רובד 2	930	-	1,146	930
סך ההון	3,551	-	3,738	3,648
סך נכסי סיכון משוקללים	24,636	-	26,008	24,518
יחס הון וכריות לשימור הון (באחוזים)				
הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.64%	-	9.97%	11.09%
הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.64%	-	9.97%	11.09%
ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.41%	-	14.37%	14.88%
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים				
יחס הון עצמי רובד 1 מזערי ² שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.38%	-	9.36%	9.38%
יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.38%	-	9.36%	9.38%
יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	12.88%	-	12.86%	12.88%
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	141	-	152	121

טבלה 3: הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס ההון
גילוי על פי דב"ר 3

	ליום 31 בדצמבר 2018	ליום 31 במרס 2018	ליום 31 במרס 2019		
סכומים		סכומים	סכומים	סכומים	
שלא נוכו		שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	
מההון		מההון	מההון	מההון	
הכפופים		הכפופים	הכפופים	הכפופים	
לטיפול		לטיפול	לטיפול	לטיפול	
הנדרש		הנדרש	הנדרש	הנדרש	
לפני אימוץ		לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	
הוראה		הוראה	הוראה	הוראה	
202		202	202	202	
בהתאם		בהתאם	בהתאם	בהתאם	
לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3	יתרה
					במיליוני ש"ח
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
				69	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידי פיננסיים (למעט תאגידיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
-	-	-	-	-	-
				71	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
-	285	-	263	-	291
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
				72	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
-	264	-	242	-	266
				73	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
-	277	-	296	-	276
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
				80	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
-	603	-	603	-	452
				81	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה
-	-	-	-	-	-

- נתונים אלו כוללים התאמות בגין תכנית התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית התייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון.
- דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5% בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

הלימות ההון

גילוי על פי EDTF

הלימות ההון של תאגיד בנקאי הינה מרכיב מרכזי בהערכת יציבותו של התאגיד. הלימות ההון נבחנת באמצעות היחס שבין בסיס ההון לבין הסכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בעסקי הבנק, כהגדרתם בהוראות באזל 3.

הוראת באזל 3 שמה דגש על ניהול הסיכונים תוך קישור בין פרופיל הסיכונים של הבנק ואיכות ניהולם לבין הקצאת ההון הנדרשת, וזאת במטרה להביא לחיזוק עמידותה של המערכת הבנקאית בעתות משבר. הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בתחומי סיכון האשראי וסיכון השוק, וגישת האינדיקטור הבסיסי עבור סיכונים תפעוליים.

הוראות באזל 3 מיושמות על בסיס מאוחד, וכן, לגבי החברות המוחזקות להן הבנק העמיד כתב שיפוי בהתאם להוראות באזל, לא קיים ולא חזוי מכשול להעברה מיידית של מקורות הון או לביצוע החזר התחייבויות של החברות המוחזקות על ידי הבנק.

מעבר לכך, הבנק מקיים תהליך פנימי להערכת הסיכונים והקצאת הון על מנת להבטיח כי הבנק מקצה מספיק הון כנגד מכלול הסיכונים (להלן: "ICAAP"). במסגרת תהליך ה-ICAAP נבחנת נאותות יעדי ההון, גם תחת תרחישי קיצון, בהתחשב בפרופיל הסיכון של הבנק, לרבות תכנון וניהול ההון.

לעניין אופן יישום תהליך ה-ICAAP בבנק, תכנון ההון ויעדי ההון, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019, בהקשר של השלכות הודעת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוונתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק ובעניין התקשרותם מיום 27 בנובמבר 2017 עם בנק מזרחי טפחות בע"מ ("בנק מזרחי"), החלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018 לפיה הודיע על התנגדותו לאישור המיזוג הנזכר לעיל, הודעת בעלי השליטה מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות. כן ראה החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 בעקבותיה הצטרף הבנק לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. נכון למועד הדוחות הערר נמצא בשלב העיון במסמכים המצויים בתיק המיזוג שברשות התחרות ולאחר השלמתו עתיד להתקיים שלב הראיות. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה") קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, הפועל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות סיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. בהתאם להוראה, החל מיום 1 בינואר 2018 תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%.

יחס המינוף ליום 31 במרס 2018 עמד על 6.32% לעומת 5.94% ביום 31 בדצמבר 2018. גידול זה נובע מגידול בהון רובד 1 (בעיקר רווח 28 מיליון ש"ח ועליה בקרן הון בגין ני"ע זמינים למכירה של 66 מיליון ש"ח) ומקיטון בחשיפות המאזניות בעיקר כתוצאה מקיטון בפיקדונות בבנק ישראל.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

טבלה 4: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח			
41,316	40,988	40,262	1. סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	2. התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אל לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
-	-	-	3. התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	4. התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
2,754	3,620	2,555	5. התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
87	174	187	6. התאמות אחרות
44,157	44,782	43,004	7. חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

טבלה 5: יחס המינוף

גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019	
במיליוני ש"ח			
חשיפות מאזניות			
40,090	40,038	39,415	1. נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
(15)	-	(6)	2. (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
40,075	40,038	39,409	3. סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)

טבלה 5: יחס המינוף
גילוי על פי נדבך 3

31 בדצמבר 2018	31 במרס 2018	31 במרס 2019 במיליוני ש"ח	
חשיפות בגין נגזרים			
791	547	610	4. עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
410	392	406	5. סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
0	-	-	6. גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
(441)	(376)	(400)	7. (ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	-	8. (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	-	9. סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	10. (קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
760	563	616	11. סך החשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
568	561	424	12. נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	13. (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	-	14. חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	-	15. חשיפות בגין עסקאות כסוכן
568	561	424	16. סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
9,801	11,117	9,139	17. חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(7,047)	(7,497)	(6,584)	18. (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
2,754	3,620	2,555	19. פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות			
44,157	44,782	43,004	20. סך החשיפות
2,621	2,592	2,718	21. הון רוברד 1 ¹
יחס המינוף			
5.94%	5.79%	6.32%	22. יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

1. נתונים אלו כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקח על הבנקים מה-12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין תכנית ההתייעלות), אשר אושרו על ידי הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים ראה פרק הלימות ההון בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

גילוי על פי דבר 3

סיכון האשראי הינו סיכון לגרימת הפסד לבנק כתוצאה מחדלות פירעון או ירידה בכושר הפירעון של צד נגדי של הבנק לעסקה, תוך אי עמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו, והינו הסיכון המשמעותי ביותר אליו נחשף הבנק במסגרת פעילותו בעיקר מבחינת היקפו ביחס לסיכונים אחרים.

לעניין ההתקשרות בין הבנק לבין מימון ישיר מקבוצת ישיר 2006 בע"מ ותיקון להסכם בניהם, ראה באור 7.ב.10 לתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019.

לעניין מסגרת העבודה לניהול סיכון האשראי בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

גילוי על פי נדבך 3

טבלה 6: איכות האשראי של חשיפות אשראי

יתרות ליום 31 במרס 2019				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
332	34,640	(16)	34,956	1 חובות, למעט אג"ח ⁽²⁾
69	4,328	(48)	4,349	2 אג"ח ⁽³⁾
31	9,771	(19)	9,783	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁴⁾
432	48,739	(83)	49,088	4 סה"כ
יתרות ליום 31 במרס 2018				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
350	34,340	(30)	34,660	1 חובות, למעט אג"ח ⁽²⁾
73	5,503	(43)	5,533	2 אג"ח ⁽³⁾
43	11,679	(27)	11,695	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁴⁾
466	51,522	(100)	51,888	4 סה"כ
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018 ^(*)				
במיליוני ש"ח				
א	ב	ג	ד	
יתרות ברוטו ⁽¹⁾				
פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	אחרים	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות נטו	
362	35,078	(18)	35,422	1 חובות, למעט אג"ח ⁽²⁾
71	4,667	(45)	4,693	2 אג"ח ⁽³⁾
32	10,578	(19)	10,591	3 חשיפות חוץ מאזניות ⁽⁴⁾
465	50,323	(82)	50,706	4 סה"כ

(*) סווג מחדש

1. חשיפה במונחי יתרת חוב רשומה, כלומר לאחר מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
2. לרבות אשראי לציבור, פיקדונות בבנקים ובממשלה ונכסים אחרים.
3. ללא מניות בתיק למסחר וללא השקעות ברכיבי הון פיקוחיים של תאגידים פיננסיים אשר כלולות בסעיף נכסים אחרים. כמו כן, ללא פריטים שאינם כספיים דוגמת פעילות בשוק המעוף, הכלולים בחשיפות חוץ מאזניות.
4. לרבות סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר השפעת הסכמי קיזוז (Netting) ולאחר הכפלה במקדם התוספת (Add-on)) ופעילות לקוחות בשוק המעוף שאינה עונה על הגדרת נגזר.

השינוי באג"ח מול ה-31 במרס 2018 נובע מירידה ביתרות אג"ח של מדינת ישראל בהיקף של כ-1.2 מיליארד ש"ח. למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הפגומים בבנק ראה פרק סקירת הסיכונים, תחת פרק סיכון איכות תיק האשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה. לפרטים נוספים, ראה באור 13 "מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

גילוי על פי מדבר 3

סיכון ריכוזיות תיק האשראי

סיכון ריכוזיות הינו אחד מסוגי הסיכון העומדים בפני תאגיד בנקאי בפעילותו העסקית. בניגוד לרכיבי הסיכון האחרים המוגדרים בדרך כלל ברמת עסקה בודדת, או ברמת צד נגדי יחיד, החשיפה לסיכון הריכוזיות נובעת מהרכב תיק נכסי הסיכון של הבנק או מהרכב החשיפות שלו.

ניתן לחלק את סיכון התיק לשני רכיבים: סיכון שיטתי (systematic risk factor), המושפע מאירועים מאקרו כלכליים ולא ניתן להפחיתו, וסיכון ספציפי אקראי (idiosyncratic risk factor), המוגדר ברמת הלווה הבודד, ותלוי ברמת הניהול ובביצועי הפירמה.

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון וסיבולת סיכון לריכוזיות האשראי בחתכים שונים. לפירוט נוסף ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

גילוי על פי מדבר 3

כחלק מניהול סיכון האשראי מקבל הבנק מלקוחותיו בטוחות לצורך הבטחת האשראי. במסגרת באזל 3, בנדבך הראשון, הבנק מכיר בביטחונות על פי הגישה המקיפה, כהגדרתה בהוראה. בגישה זו, ערך הביטחון נטו מופחת בהתאם למקדמים לפי סוג הנכס, התאמת מטבע או תקופה לפירעון.

לפירוט סוגי הביטחונות הפיננסיים הכשירים בהם הבנק עושה שימוש לצורך חישוב הלימות ההון ואופן הערכתם לצרכי הפחתת סיכון, ראה בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי

ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים						לא מובטחים	
מזה: על ידי ערבויות פיננסיות			מזה: על ידי ביטחון				
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח							
יתרות ליום 31 במרס 2019							
13	34	2,017	3,420	2,030	3,454	31,499	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	4,352	2 אג"ח
13	34	2,017	3,420	2,030	3,454	35,851	3 סה"כ
-	-	-	-	-	-	303	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר

טבלה 7: שיטות להפחתת סיכון אשראי

ה	ד	ג	ב	2א	1א	א	
מובטחים				לא מובטחים			
מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾		מזה: סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח ⁽²⁾	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום מובטח	מזה: סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סך הכל יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח							
יתרות ליום 31 במרס 2018							
25	64	1,734	3,240	1,759	3,304	31,356	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	5,534	2 אג"ח
25	64	1,734	3,240	1,759	3,304	36,890	3 סה"כ
-	-	1	2	1	2	323	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר
יתרות ליום 31 בדצמבר 2018							
28	56	1,642	3,105	1,670	3,161	32,259	1 חובות, למעט אג"ח
-	-	-	-	-	-	4,695	2 אג"ח
28	56	1,642	3,105	1,670	3,161	36,954	3 סה"כ
-	-	1	1	1	1	290	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר

1. חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות, בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
2. לאחר הכפלה במקדמי ביטחון (haircuts), כולל התאמות חיוביות שנוספו לחשיפה.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות¹ לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
סה"כ	250% ⁴	150% ³	100%	75%	60%	50%	35%	20%	2% ²	0%	
במיליוני ש"ח											
ליום 31 במרס 2019											
10,363	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,363	1 ריבוניות
378	-	-	-	-	-	-	-	378	-	-	2 ישויות סקטור ציבורי
850	-	-	-	-	-	-	-	850	-	-	3 תאגידים בנקאיים
9,968	-	69	8,993	-	-	1	-	728	177	-	5 תאגידים
2,543	-	-	2,543	-	-	-	-	-	-	-	6 בביטחון נדל"ן מסחרי
4,930	-	24	4	4,902	-	-	-	-	-	-	7 קמעונאיות ליחידים
777	-	4	1	772	-	-	-	-	-	-	8 עסקים קטנים
8,978	-	69	84	1,491	227	1,976	5,131	-	-	-	9 משכנתאות לדיור
1,702	291	43	671	-	-	-	-	-	-	697	11 נכסים אחרים
40,489	291	209	12,296	7,165	227	1,977	5,131	1,956	177	11,060	12 סך הכל
379	-	166	213	-	-	-	-	-	-	-	10 מזה: הלוואות בפיגור
232	-	-	232	-	-	-	-	-	-	-	11א מזה: בגין מניות

טבלה 8: הגישה הסטנדרטית – חשיפות¹ לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון

ליום 31 במרס 2018												
12,317	-	-	-	-	-	-	-	5836	-	11,481	ריבוניות ⁶	1
552	-	-	-	-	552	-	-	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי	2
912	-	-	-	-	208	-	704	-	-	-	תאגידים בנקאיים	3
9,258	-	159	8,871	-	-	-	54	174	-	-	תאגידים	5
4,211	-	4	4,207	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי ⁷	6
4,721	-	43	5	4,673	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים	7
786	-	5	2	779	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים	8
8,641	-	64	79	1,444	-	1,695	5,359	-	-	-	משכנתאות לדיור	9
1,269	263	51	684	-	-	-	-	-	-	271	נכסים אחרים	11
42,667	263	326	13,848	6,896	-	2,455	5,359	1,594	174	11,752	סך הכל	12
378	-	275	103	-	-	-	-	-	-	-	מזה: הלוואות בפיגור	10
206	-	-	206	-	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	11א

ליום 31 בדצמבר 2018												
12,131	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,131	ריבוניות ⁶	1
330	-	-	-	-	-	-	330	-	-	-	ישויות סקטור ציבורי	2
1,169	-	-	-	-	-	-	1,169	-	-	-	תאגידים בנקאיים	3
8,870	-	114	8,540	-	1	-	48	167	-	-	תאגידים	5
3,275	-	3	3,272	-	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי ⁷	6
4,838	-	22	4	4,812	-	-	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים	7
760	-	4	1	755	-	-	-	-	-	-	עסקים קטנים	8
8,867	-	80	73	1,459	173	1,830	5,252	-	-	-	משכנתאות לדיור	9
1,714	285	45	668	-	-	-	-	-	-	716	נכסים אחרים	11
41,954	285	268	12,558	7,026	173	1,831	5,252	1,547	167	12,847	סך הכל	12
367	-	223	144	-	-	-	-	-	-	-	מזה: הלוואות בפיגור	10
214	-	-	214	-	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות	11א

1. חשיפה לאחר מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי. לא כולל תיק למסחר. הצגת מכשירים פיננסיים נגזרים לפי הגישה הסטנדרטית. לאחר הכפלה במקדמי המרה לאשראי של חשיפות חוץ מאזניות.
2. חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים.
3. לרבות הלוואות בפיגור של למעלה מ-90 יום או חובות פגומים שאינם צוברים ריבית או השקעות בקרנות גידור / הון סיכון / הון פרטיות (ראה גם תת פרק "מניות בתיק הבנקאי" בהמשך פרק זה).
4. יתרת מיסים נדחים שאינה עולה על שיעור של 10% מהון עצמי רובד 1.
5. ביום 3 באוגוסט 2018 הודיעה חברת דירוג האשראי S&P על העלאת דירוג האשראי של מדינת ישראל מרמה של A+ לרמה של AA- בעקבות השינוי השתנה משקל הסיכון של חשיפות מדינת ישראל במט"ח מ-20% ל-0% ושל בנקים ישראליים וישויות סקטור ציבורי בישראל ממשקל סיכון של 50% למשקל סיכון של 20%.
6. הירידה ביתרת החשיפות לריבוניות מול סוף שנת 2018 נובע מירידה בפקדונות בבנק ישראל בהיקף של כ-1.5 מיליארד ש"ח (מול הרבעון המקביל הירידה נובעת מירידה של כ-1.2 מיליארד ש"ח באג"ח מדינת ישראל).
7. הירידה ביתרת החשיפות לחובות בביטחון נדל"ן מסחרי לריבוניות מול סוף שנת 2018 נובע בעיקר מהשפעת ביטוח חשיפות חוץ מאזניות (מול הרבעון המקביל הירידה נובעת בעיקר מסיום של פרויקטים ומהשפעת הביטוח).

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי. הסיכון שהצד הנגדי בעסקת OTC (Over the Counter) יכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה. הפסד ייגרם אם בעת כניסת הצד הנגדי לכשל, יהיו מול הלקוח עסקאות בעלות ערך כלכלי חיובי. סיכון זה נמדד על-ידי הפעלת מקדמים הקבועים בהוראה על הערך הנקוב של העסקות, ובהתאם למשקל הסיכון של הצד הנגדי.

לעניין אופן אמידת הסיכון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה 9: ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית

א		ב		ה		א		ב		ה		א			
עלות שחלוק ¹	פוטנציאלית ²	EAD לאחר ³	RWA	עלות שחלוק ¹	פוטנציאלית ²	EAD לאחר ³	RWA	עלות שחלוק ¹	פוטנציאלית ²	EAD לאחר ³	RWA	עלות שחלוק ¹	פוטנציאלית ²	EAD לאחר ³	RWA
במיליוני ש"ח															
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018				יתרה ליום 31 במרס 2018				יתרה ליום 31 במרס 2019							
186	640	410	310	140	489	392	127	143	511	406	186	186	640	410	310
שיטת החשיפה הנוכחית															
1															
6															
<p>1. עלות שחלוק עבור עסקאות שלא חלות עליהן דרישות מרווח עלות השחלוק היא ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל ועסקאותיו ייסגרו באופן מידי. עבור עסקאות עם מרווח, זהו ההפסד שיתרחש אם צד נגדי ייכנס לכשל כעת או במועד עתידי, בהנחה שהסגירה או ההחלפה של העסקאות תתרחש באופן מידי. אולם, סגירת עסקה בפני הצד הנגדי עם התרחשות כשל לא תהיה מיידית בהכרח.</p> <p>2. חשיפה פוטנציאלית עתידית היא כל גידול פוטנציאלי בחשיפה בין הזמן הנוכחי ועד לתום תקופת סיכון המרווח.</p> <p>3. חשיפה בעת כשל. מתייחס לסכום הרלוונטי לחישוב דרישות ההון לאחר שיושמו שיטות CRM התאמות שערך לסיכון אשראי (CVA).</p>															

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

טבלה 10: הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA)

א		ב		א		ב	
EAD לאחר ³	RWA	EAD לאחר ³	RWA	EAD לאחר ³	RWA	EAD לאחר ³	RWA
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018		יתרה ליום 31 במרס 2018		יתרה ליום 31 במרס 2019			
75	426	57	246	65	277	סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית	

סיכון שוק הוא הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים עקב שינוי בתנאי השוק (רמת מחירים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

ניהול סיכון השוק (MRA)

הדירקטוריון מתווה מסגרת לניהול סיכון השוק, וסוקר בתדירות שנתית לפחות את מסמך המדיניות של הבנק. הדירקטוריון דן, מחליט, וקובע הנחיות, באשר למדיניות ניהול סיכונים השוק של הבנק ויעדיו העסקיים, בהתאם למפורט בנוהל עבודת הדירקטוריון. הדירקטוריון סוקר את תהליך ניהול סיכונים השוק ומוודא קיומם של תהליכים אפקטיביים לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרה אחר סיכונים השוק, כמו גם התאמת פרופיל סיכונים השוק של הבנק לתיאבון הסיכון שנקבע, בין היתר באמצעות סקירה רבעונית של מסמך הסיכונים.

ניהול הפוזיציה בסיכונים שוק מבוצע באמצעות המכשירים הקיימים בשוק, תוך מתן עדיפות לאיזון החשיפות באמצעות הפעילות מול לקוחות הבנק (פיקדונות, אשראי ונגזרים).

לעניין אופן ניהול סיכון השוק בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)

טבלה 11: סיכון שוק בגישה סטנדרטית

א	א	א	
סכומים	סכומים	סכומים	
במיליוני ש"ח			
31.12.2018	31.3.2018	31.3.2019	
			מוצרים ישירים (outright products)
346	343	271	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
30	39	38	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
¹ 60	36	78	3 סיכון שער חליפין
			אופציות
22	33	20	6 גישת דלתא פלוס
458	451	407	9 סה"כ

1. הקיטון החד בפוזיציה הדולרית נובע מירידת שווי קרן ההון בדולר, הקטנת החשיפה היזומה, ירידה בשווי ה-IRS וביטול הכפילות בחשיפת שווי תיק האופציות

מודלים לניהול סיכונים שוק

גילוי על פי EDTF / אחר

מדידת סיכונים השוק והערכתם הינה מרכיב מרכזי בתהליך ניהול סיכונים השוק, והיא מהווה בסיס לתהליכי הניטור והדיווח, ולהבטחת נאותות התשואה הצפויה כנגד סיכון השוק.

המדידה מבוצעת ביחס למכלול גורמי סיכונים השוק שזוהו במוצרים ופעילויות הבנק, המאזניות והחוץ מאזניות באמצעות מודל הערך שבסיכון (VAR) אשר מציג את הסיכון הפוטנציאלי (ירידה אפשרית בשווי בתקופת זמן נתונה). ככלל, החישוב מבוצע יומית בשיטה הפרמטרית ובשיטה ההיסטורית ברמת ביטחון של 99%.

בחינת איכות המודל מבוצעת על פי תוצאות הבחינה בדיעבד (Back Test) לכל גורם סיכון בנפרד ובהתאם לשיטת הרמזור. לפי שיטה זו, תוצאות הבחינה בדיעבד מסווגות לשלושה איזורים – אדום, צהוב, ירוק – על פי מספר החריגות. לקביעת האזור ברמזור נדרש מינימום של 250 תצפיות. כלל המדידות נמצאות ב"איזור הירוק" (למעט מדידת VAR ריבית פרמטרי. לאור מדידה במקביל של VAR היסטורי בה לא נרשמו חריגות, להערכת הבנק הסיכון אינו גבוה). יובהר כי בסיכון אופציות, מדידת Back Test הינה שבועית. מאז תחילת המדידה לא עלו חריגות. בהתאם, לאור היקף הפעילות הקיים, מיעוט התצפיות בשלב זה אינו מהותי.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

הבנק מודד ומנהל את סיכון הריבית על התיק הכולל ובהפרדה בין התיק הבנקאי והתיק למסחר, תוך התייחסות לסיכונים הנובעים מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות כתוצאה מהפעילות הבנקאית וכן מפעילות נוסטרו וחדר עסקאות. התיק הבנקאי מכיל את כלל הפוזיציות שלא יוחסו לתיק למסחר. להגדרת התיק למסחר ראה סעיף "ניהול פוזיציות בתיק למסחר" לעיל.

מדיניות ניהול חשיפת הריבית מכוונת להשגת רמות חשיפה רצויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה אליהם חשוף הבנק, בהתאמה לתחזיות בשווקים ולרמות הסיכון הרצויות ועל סמך המגבלות שנקבעו על-ידי הדירקטוריון. החשיפות העיקריות נלקחות במגזר השקלי, במגזר צמוד המדד ובמגזר הדולרי.

לעניין אופן מדידת סיכון הריבית בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון מניות

הבנק חשוף לסיכון של תנודתיות בשערי המניות בגין אחזקות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר. דירקטוריון הבנק הגדיר מגבלות סיכון נפרדות במונחי היקף ובמונחי VAR הן עבור מדד המעו"ף, קרנות סל ישראליות ומניות, והן עבור קרנות סל על מדדי חו"ל, מניות בחו"ל או ETF. בנוסף, נמדד הסיכון החשבונאי לתנודתיות ברווחיות בתיק הבנקאי תוך קביעת מגבלה ייעודית. הסיכון נמדד במונחי שינוי מחיר.

לעניין אופן מדידת סיכון הריבית בבנק, לא חל שינוי מהותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. לעניין ניהול סיכון הנזילות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

הדרישה המזערית עומדת על 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס המינימלי נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תוכנית לעמידה בדרישה המזערית. יחס כיסוי הנזילות נמדד ברמה יומית ומדווח כממוצע התצפיות היומיות שנמדדו ברבעון שהסתיים בתאריך הדוח.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון הראשון 2019 עמד על 123% אל מול דרישה מזערית של 100%. במהלך הרבעון הראשון לא נצפו חריגות מהדרישה המזערית ביחס ה-LCR.

טבלה 12: יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2019	
126%	132%	123%	יחס כיסוי הנזילות ¹
100%	100%	100%	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

1. מחושב על בסיס ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון המדווח.

ליום 31 במרס 2019 עומדת סיבולת סיכון על 105% ותיאבון הסיכון עומד על 110%.

ניהול סיכון הנזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו ולעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון מבלי להיקלע להפסדים חריגים. ככלל, הבנק מעדיף את הקטנת סיכונים הנזילות על פני שיקולי רווחיות לטווח קצר. לעניין עקרונות לניהול סיכון הנזילות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

ניהול הסיכונים התפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכון משפטי וסיכונים ציית, אך אינו כולל סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. ניהול הסיכון התפעולי בבנק מיושם בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 350 וכן עפ"י הוראות רלוונטיות בנושאים של סיכון משפטי, סיכונים ציית, ניהול סיכון טכנולוגיות המידע, מחשוב ענן, הגנת הסייבר ואבטחת מידע, בנקאות בתקשורת והמשכיות עסקית. נושאים אלה מעוגנים במסמכי מדיניות יעודיים ופרטניים. הנהלות היחידות העסקיות הן אלו הנושאות באחריות לזיהוי וניהול הסיכונים בפעילות העסקית. אגף בקרות וניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני לסיכון התפעולי.

לפרטים נוספים בדבר עקרונות לניהול הסיכון התפעולי בבנק ראה גם בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

מערכות המידע והמחשוב של הבנק

הפעילות בבנק נשענת במידה רבה על מערכות מידע ומחשוב המותאמות לצרכיו. פעילות טכנולוגית המידע מאופיינת, בין היתר, בתהליכים חוצי ארגון, תוך השפעה משמעותית על התנהלות הבנק. הבנק מקפיד לשמור על איכותן של המערכות ועל תפקודן התקין, ומשקיע משאבים רבים בפיתוח והתאמה של מערכות המידע והמחשוב (תוכנה, חומרה, תקשורת וכדומה), לשימוש ושימוש לקוחותיו, גם בניהול של מערך אבטחת מידע הולם, היערכות לשעת חירום והמשכיות עסקית. לבנק התקשרות מהותית רבת שנים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול עיקריים מבנק לאומי לישראל בע"מ החושפת את הבנק לסיכונים בתחום מיקור החוץ. על מנת להעריך את הבקורות המשולבות במסגרת שירותי התפעול הניתנים על ידי בנק לאומי לבנק, מבוצעות בדיקות הן על ידי הבנק, הן על ידי בנק לאומי והן על ידי גורמים מקצועיים בלתי תלויים. הסכם המחשוב והתפעול הנוכחי נחתם לתקופה של 10 שנים אשר הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. ממועד זה החלה תקופה של שלוש שנים המוגדרת כ"פרוייקט סיום ההתקשרות". ההתקשרות עם בנק לאומי מגובה באישורים הרגולטוריים הנדרשים.

לבנק תלות בלאומי היות ולא קיימת חלופה מידית זמינה למערכות המסופקות על ידו, ולכן נזק למערכות עלול לגרום לבנק לחשיפה או לנזק מהותי. עם התקרבות מועד סיום תקופת ההתקשרות עם בנק לאומי, הבנק החל בבחינת האפשרויות העומדות בפניו ובמסגרת זו פנה לספקים שונים לצורך קבלת הצעות לשירותי מחשוב ותפעול ובחן החל מסוף 2016 ועד לרבעון ראשון של שנת 2018 הצעות ראשוניות שלהם תוך הסתייעות בשירותי ייעוץ חיצוניים ובפיקוח ועדת מחשוב ייעודית של הדירקטוריון (הועדה לענייני טכנולוגיות המידע וחדשנות טכנולוגית). עם זאת, ההתקדמות לשלב של כניסה להתחייבויות מול הספקים הושתה וזאת בעקבות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי וחוסר הוודאות באשר לעתידו העצמאי של הבנק. לאור התמשכותו של מצב אי הוודאות והעיכוב בלוחות הזמנים של פרויקט החלפת מערכות הליבה של הבנק, אישר דירקטוריון הבנק ביום ה-29 במרס 2018 את הצעת בנק לאומי שהתקבלה בבנק באותו מועד, שעיקרה הינם כי על רקע העסקה של בעלי השליטה יסכים בנק לאומי לדחות את תום תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים (קרי עד ה-30 ביוני 2021), ובלבד שבכל מקרה בו יבקש הבנק להקדים את תום תקופת ההפרדות, תינתן לבנק לאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות לפני מועד סיום ההיפרדות. הצדדים פנו לקבלת אישור הממונה על התחרות ובהתאם לעמדה שנמסרה לבנק - אישור פטור מהסדר כובל ביחס להתקשרות זו נראית על פניה כמיזם משותף אשר מתאים לבחינת הצדדים על פי הוראות ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים משותפים)(הוראת שעה) תשס"ו-2006 ולכן אינו מצריך אישור הממונה על התחרות. כן פנו הצדדים לאישור המפקחת על הבנקים לצורך יישום האמור, כאשר נכון למועד פרסום הדוח הכספי אישור זה טרם התקבל. לפרטים נוספים בעניין מערכות המחשוב ראה דיווח מיידי של הבנק מיום 29 במרס 2018 (אסמכתא 01-026694-2018), המובא על דרך ההפניה.

נוכח התמשכות אי הוודאות הנגזרת מהחלטת מ"מ הממונה על התחרות בקשר עם העסקה בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי ומהערר התלוי ועומד על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, ועל מנת להבטיח המשכיות קבלת שירותים ביחס למערכות הליבה של הבנק, מחד גיסא, והערכות לביצוע של פרויקט החלפת מערכות מחשוב אם הבנק יוותר בנק עצמאי מאידך גיסא, ובהתחשב בלוחות הזמנים להסבת מערכות ליבה שעשויה לארוך מספר שנים, הבנק ממשיך בתהליך בחינת, עדכון וטיוב ההצעות שקיבל מספקים לקבלת שירותי מחשוב ותפעול כאמור לעיל, תוך הסתייעות בשירותי ייעוץ חיצוניים, ובפיקוח הועדה הדירקטוריונית הייעודית לנושא. זאת, במקביל לבחינת אפשרויות לפתרון זמני להמשך קבלת שירותי מחשוב, שעשוי להידרש לתקופת ביניים מוגבלת עד להשלמת החלפת המערכות וקבלת שירותי מחשוב ותפעול מספק חדש. בהתחשב בתשומות שתדרשנה לביצוע פרויקט החלפת מערכות מחשוב, ככל שהבנק יוותר בנק עצמאי, ולקבלת שירותי מחשוב לתקופת הביניים ועד להחלפת מערכות המחשוב של הבנק, צפויה עליה בעלויות המחשוב של הבנק שעוצמתה תלויה בפתרון שיגובש, תוך אפשרות לעלייה נוספת בסיכון טכנולוגיות המידע ובסיכון האסטרטגי.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019.

בנוסף לשירותי מחשוב בנק לאומי הבנק מפעיל מערכות מחשוב עצמאיות שפותחו על ידו ו/או באמצעות בתי תוכנה.

ניהול סיכון סייבר ואבטחת מידע

סיכון סייבר מוגדר כסיכון להתממשות אירוע סייבר שהינו אירוע אשר במהלכו מתרחשת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי או מטעם גורמים חיצוניים או פנימיים לבנק.

ניהול סיכון הסייבר בבנק מיושם בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 361 וכן עפ"י הוראות רלוונטיות כגון: ניהול טכנולוגיות המידע וניהול הסיכון התפעולי. הבנק התווה מדיניות אסטרטגיית הגנת סייבר המגדירה את הכיוונים האסטרטגיים הדרושים על מנת לחזק את כלל מערך ההגנה.

ראה גם סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ובאור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019.

המשכיות עסקית – היערכות למצבי חרום

אירועים מסוגים שונים עלולים לפגוע ו/או להשבית פעילויות מהותיות של הבנק ולקוחותיו, לפגוע בהמשכיות עסקיו, לחשוף את הבנק לסיכונים שונים ולגרום לבנק ו/או ללקוחותיו נזקים משמעותיים.

לבנק תכניות המשכיות עסקית בחירום, המפרטות את אופן הפעלת השירותים בחירום ואת המשאבים הנדרשים בעת אירוע מסוג המשכיות עסקית, וזאת על-מנת לחזור ביעילות ובלוחות זמנים קצרים לשגרת עבודה, כולל ניהול תקין של נכסי טכנולוגיית המידע אשר תומכים בתהליכים בעלי השפעה מהותית על התנהלות עסקי הבנק.

לפרטים נוספים בדבר ניהול הסיכון התפעולי בבנק ובכלל זה מערכת המידע והמחשוב של הבנק, הגנת סייבר ואבטחת מידע, ראה גם בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

גילוי על פי EDTF

סיכון ציות

סיכון ציות מוגדר כסיכון שתאגיד יסבול מסנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית להוראות חוק, רגולציה, נהלים פנימיים וקודים אתיים. ניהול סיכונים הציות מיושם בהתאם להוראת הדין החל על הבנק, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 308 - ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי, שנוסחה העדכני נכנס לתוקף ביום ה-1 בינואר 2016. לעניין ניהול סיכון הציות בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הינו סיכון להפסד כתוצאה מהיעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם והוא כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או לצעדי עונשין (Fines Penalties) כתוצאה מפעילות פיקוחית (Punitive Damages), כמו גם מהסדרים פרטניים. האגף לייעוץ משפטי וציות של הבנק אחראי לניהול הסיכון המשפטי בבנק והוא מעניק תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות הבנק וקבוצתו, והיעוצת המשפטית הראשית משמשת כמנהלת הסיכון המשפטי של הבנק. לעניין ניהול הסיכון המשפטי בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

סיכון מוניטין

מוניטין הוא אוסף של התפיסות, דעות והאמונות של מחזיקי העניין לגבי התאגיד, בהתבסס על ניסיונם וציפיותיהם. סיכון מוניטין הוא הסיכון לרווחי התאגיד, ליציבותו או ליכולתו להשיג את יעדיו, כתוצאה מפגיעה במוניטין העשוי לנבוע מהתנהלות התאגיד, מצבו הפיננסי או פרסום שלילי (אמיתי או כוזב) ועלול לבוא לידי ביטוי בתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עשויה להשפיע לרעה על אמון הציבור בבנק ועל יכולתו של הבנק לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון (כגון באמצעות שווקים בין-בנקאיים או שוקי איגוח). סיכון המוניטין מאופיין ברב ממדיות ומשקף את תפיסתם של משתתפים אחרים בשוק. יתרה מכך, הפוטנציאל להתממשות מתקיים בכל רחבי הארגון ובמהותו הוא פונקציה של הלימות תהליכי ניהול הסיכונים הפנימיים של הבנק, כמו גם של האופן והיעילות של תגובות ההנהלה להשפעות חיצוניות.

לעניין ניהול סיכון המוניטין בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

הבנק ימשיך לבחון ולעקוב אחר השלכות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי והחלטת מ"מ הממונה על התחרות מיום 30 במאי 2018 להתנגד לאישור המיזוג בין הבנק לבין בנק מזרחי, כמפורט לעיל, על סיכון המוניטין, בין היתר בשים לב להודעת בעלי השליטה מיום 25 ביוני 2018 והודעתם מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות והחלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 להצטרף לערר של בעלי השליטה ובנק מזרחי שהוגש בחודש ספטמבר 2018 על החלטת מ"מ הממונה על התחרות לדחות את בקשת המיזוג בין הבנק לבנק מזרחי, וזאת על מנת לשמור על אפשרויות עתידיות למיזוג הבנק, ומבלי לנקוט עמדה כלשהי ביחס לתנאי ההתקשרות בין בעלי השליטה בבנק לבין בנק מזרחי. בהתאם להחלטה זו הצטרף הבנק לערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות כאמור לעיל. נכון למועד הדוחות הערר נמצא בשלב העיון במסמכים המצויים בתיק המיזוג שברשות התחרות ולאחר השלמתו עתיד להתקיים שלב הראיות. בנוסף, בעלי השליטה הגיעו להסכמות עם שלמה אליהו על הארכת ההסדרים בינם לבין חברות בשליטתו עליהם הודיעו בעלי השליטה ביום 27 בנובמבר 2017, וקיבלו את הסכמתו להצטרף למכירת מניותיו על פי הוראות ההסכם.

לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים".

סיכון אסטרטגי

הסיכון האסטרטגי הינו סיכון נוכחי או עתידי לרווחי הבנק, להון, למוניטין או למעמד הבנק, אשר עלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום לא נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה נוצר ממידת התאימות של המטרות האסטרטגיות שהציב הבנק, ליכולותיו ולסביבה הכלכלית בה הוא פועל, מישימות תכניות העבודה והיעדים שהוגדרו לצורך השגתן, מהמשאבים שהוגדרו לצורך העמידה בתכניות ומאיכות היישום של מרכיבי התכניות. חברי הנהלת הבנק אחראים לניהול הסיכון, כל אחד בתחומו.

לעניין ניהול הסיכון האסטרטגי בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

כאמור, לאור הכרזת בעלי המניות המחזיקים בגרעין השליטה בבנק מיום 30 ביולי 2017, בעניין כוננתם לפעול למכירת החזקותיהם בבנק, ונוכח חוסר הודאות בו פועל הבנק בעקבות כך, פחתה רמת הוודאות הנוגעת להתממשות התוכנית האסטרטגית של הבנק, ובהתאמה, עלה הסיכון האסטרטגי. בהתאם לכך, הותאמה תוכנית העבודה של הבנק לתקופת אי הוודאות בה מצוי הבנק, כך שאינה כוללת בשלב זה ועד להתבררות מצב הדברים, יעדים ופרוייקטים ארוכי טווח הנגזרים מהתכנית האסטרטגית.

הודעת בעלי השליטה מיום 25 ביוני 2018 והודעתם מיום 5 באוגוסט 2018 לפיה התקשרו עם בנק מזרחי בתוספת להסכם שנחתם ביניהם ביום 27 בנובמבר 2017 הכוללת תיקונים להסכם המקורי הנ"ל והוראות שיחולו על הצדדים להסכם המקורי בקשר עם הגשת ערר על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, וכן החלטת דירקטוריון הבנק מיום 6 באוגוסט 2018 ובהתאם הצטרפות הבנק בחודש ספטמבר 2018 לערר שהוגש על ידי בעלי השליטה על החלטת מ"מ הממונה על התחרות, מאריכות את תקופת אי הוודאות עמה מתמודד הבנק, תוך פוטנציאל לעלית מדרגה נוספת בסיכון האסטרטגי. סיכון זה מתגבר לאור פרויקט החלפת מערכות מחשוב, כאמור לעיל.

לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה סעיף "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים" ו"מערכות המידע והמחשוב של הבנק", וכן באור 16 "אירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך המאזן" בתמצית הדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019.

הבנק ממשיך לבחון ולעקוב אחר השלכות הודעת בעלי השליטה בבנק על התקשרותם עם בנק מזרחי, כמפורט לעיל, על הסיכון האסטרטגי. לפירוט נוסף בהקשר זה, ראה גם "הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים".

סיכון סביבתי

סיכון סביבתי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בנקים עשויים להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותם וסיכונים אלו עלולים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כמו: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון הנזילות). תיתכן גם חשיפה לסיכון מוניטין כתוצאה מהאפשרות שייחוס לבנק קשר לגורם היוצר מפגע סביבתי.

לעניין ניהול הסיכון הסביבתי בבנק, לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

לא חל שינוי משמעותי לעומת המתואר בדוח המפורט על הסיכונים לשנת 2018.

אלון בירון-צגלה
מנהל סיכונים ראשי

שבי שמר
מנהלת כללית

זאב אבלס
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 30 במאי, 2019